

KÖZVÉLEMÉNY.

Megjelenik minden csütörtökön és vasárnap.

Előfizetési árak:	
Egész évre	6 frt — kr.
Fél évre	3 frt — kr.
Negyed évre	1 frt 50 kr.
Egyes szám ára: 5 kr.	

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Győrött, Deák Ferencz-utca 8. szám.
 Hova a lap szellemi részét illető közlemények, valamint az előfizetési pénzek és hirdetések küldendők.
 Hirdetéseket elfogad Nitsmann J. ur papirkereskedése és könyvnyomdája is.

Hirdetések jutányos árért közöltnék.
 Nyilttéri közleményekért petitsoronként 5 kr. és 30 kr. helyegdíj fizetendő.
 Kéziratok nem adatnak vissza.

Győrvárosa tanácsának hazafisága és szabadelvűsége.

Győr, 1893. ápr. 29.

Egy százada már annak, hogy Európa egyik nyugoti országának ártatlanok kiontott véréből és vad dühönczök tajtékjától párolgó talajából kikelt egy elriasztólag vigyorgó torzszülött, melyet aztán elkerezteltek tetszetősen polgári házasságnak, nehogy valódi neve „polgári párosodás” undort keltsen ellene a társadalom tisztességesebb elemeiben. E torzonborz, idétlen ficzkó, mihelyt anyja emlőin valamennyire fölcseperedett, vándorbotot fogott kezébe és járta a bolondját országról-országra. Az emberek, tudjuk, kíváncsiak. Az újság ingere vonzza őket. A girbe-görbe orru, lábu s pupos hátú ficzkónak mefisztofelesi vigyorgás közt ellejtett boszorkánytáncza is újság volt; hogyné csődültek volna tehát látására minden rendü-rangu emberek? A néző közönség egy része, a rendkívüli látványosságtól elkábulva, természetesen tapsviharban tört ki; mert a ki az emberiség történetét tanulmányozta, az tudja, hogy nincs az az ostobaság, melynek az emberek között helyeslői ne akadnának; — a publikum zöme azonban mindenkor és mindenütt a legmélyebb undorral fordult el az emberi méltóságot ennyire lealázó százalmas produkciótól.

A boszorkánytánczos hosszú körútja alatt ugyancsak megviselt, kopott, foszlányos bohóckozostímjében érkezett Magyarországra határaihoz is. Impresszáriói már bekalandozzák hazánk vidékeit, figyelmeztetvén a közönséget az érdekes jövevényre és kedvező hangulatot s szíves fogadtatást kieszközölni iparkodván számára. Az impresszáriók már itt vannak városunk falai közt is. Szállásra a városháza fogadta be őket. A kellő hangulatsinálás és kedvező fogadtatás előkészítésének hadművelete innét indul ki a békés lakosság szívének vára ellen. A jelszavak, melyek alatt a hadművelet történik, elég kapósak. „Hazafiság és szabadelvűség”, — e szép szavakat lengeti a szellő a taktikusok zászlaján.

Köztudomású dolog lévén azonban, hogy mainapság, századunk felvilágosodásának gunyjára, a világ tele van humbuggal, „nincs többé kopasz fej”-féle ámitó ígéretekkel, — nem lesz célszerűtlen, ha a fentebbi ígértes jelszavakat kissé tüzetes vizsgálát alá vesszük, hogy meggyőződünk róla, vajjon a felénk mosolygó arc valóság-e, vagy csak holmi torzképet rejtő álarcz.

Tehát *hazafiság!* Miben áll a hazafiság! Abban, hogy a haza szellemi, erkölcsi s anyagi érdekeit tőlünk telhetőleg előmozdítani igyekezzünk. Ez érdekek előmozdítására szolgál-e az ugynevezett polgári házasság? Lássuk csak.

A mindkét szertartású katolikusok,

valamint a görögkeleti honpolgárok, tehát az ország lakossága túlnyomó többségének vallási meggyőződése szerint a házasság nem emberek, hanem Istentől rendelt, sőt Krisztus által, tekintve valláserkölesi kiváló fontosságát, szentségi méltóságra emelt intézmény, melynek épségben tartása fölött örködni, kiszolgáltatása iránt intézkedni, érvényessége fölött bírói ítéletet mondani, egyedül az egyház, mint az összes hitzikkelyek s üdvintézmények istenileg kijelölt letéteményese, van hivatva. Ennek szükségképpii folyománya, hogy kath. ember házassági frigye érvényes csak úgy lehet, ha az egyházi törvényhozás szabályozó intézkedéseinek megfelelőleg kötötteti.

Amde az állam, ha a polgári házasságot behozza, a kath. álláspontot, a honpolgárok túlnyomó többségének vallási meggyőződését fitymálva, érvényes házasságnak csak oly frigyot fog elismerni, mely saját paragrafusai szerint és saját közege előtt létesült; az egyházi fórum előtt végbement házasságkötés előtte semmi érvényvel nem bír. Mi lesz annak a következménye, ha ily módon az állam túlnyomó többségét képező polgárainak vallási meggyőződését értéktelen lom gyanánt félre veti? a legszentebb meggyőződésnek az állam részéről történő ilyetén megvetése fogja-e az alattvalókban e meggyőződést szilárdítani? Az állami tekintély nem fog-e óriási súlyával e meggyőződésre inkább bénítólag, fojtólag, gyilkolólag nehezéden? Kétségkívül. De hát az államnak az-e a hivatása, hogy alattvalóiban a vallási meggyőződést enerválja, irtsa, pusztítsa? Vajjon a vallási meggyőződés romjain tenyésznek-e, nyiladoznak e a haza jóllétének tényezői, a lelkiismeretesség, becsületesség, jellemesség, önmegtartózkodás, mérsékletesség tiszta erkölcs s önfelelődozás illatos virágai? Ilyen csodát ember még nem látott.

A tapasztalat közelben úgy, mint a távolban inkább azt a szomorú bizonyosságot szolgáltatja, hogy ott, hol a vallási meggyőződés kiveszett, meggyengült a társadalmi békét s jóllétet biztosító erények gyakorlására szükséges lelki erő is, ott uralomra vergődnek a féktelen szenvedélyek, ott elszaporodnak a sikkasztások, csalások, lopások, rablások, gyilkosságok, testet-lelket sorvasztó erkölestelenségek közveszélyes féregrajai, ott ütök fel fejüket s tartják iszonyu garázdálkodásaikkal a lakosságot folytonos rettegésben a socialisták és anarchisták fenevadai.

Ilyen fajzatra van-e neked szükséged amugyis eléggé elesigázott drága magyar hazám? Pedig lám, az ugynevezett polgári házasság ludvéreze csakis ily ádáz fajzattal képes szolgálni neked. Megérdemli-e tehát az igaz hazafi nevét, a ki e ludvérez számára a magyar haza területén kényelmes fészket rakni törekszik?

Továbbá ha az u. n. polgári házasság

behozatik és pedig kötelezőleg minden házassulandóra nézve, akkor a vadházasságok botrányfészkeinek száma megdöbbentő mérvben meg fog növekedni. Mert ha jelenleg sokaknál a tisztességes életközösségnek útját állja azon ürügy, hogy költségbe kerül, mennyivel imponálóbb hangon fog ezen ürügy föllépni, ha a kötelező polgári házasság behozatala folytán keztős házasságkötésre, s ennél fogva tetemesen felszaporodó költségre leend szükség! Ez az okatlan költségszaporítás nem fogja-e a szegényebb sorsuakat egyenesen a vadházasság hínárjába kergetni? De hova lesz akkor a tiszta erkölcs, mely tudvalevőleg minden ország támasza, talpköve? Az igaz hazafiság szövegében áll-e tehát az, ki botrányos és erkölméltelyező szövetkezések elősegítése által a haza támaszának, talpkövének korhasztását tüzi ki feladatául?

Mint hogy továbbá a polgári házasság felbontható, az egyházi ellenben, legalább a katolikusoknál, felbonthatatlan, — mi lesz majd akkor, ha a házasságok egyike a másikra reáunva, az állami hatóság előtt házasságának felbontását kieszközli? Akkor az a furcsa eset áll be, hogy az illető felekre nézve lesz egy felbontott és egy felbonthatatlan házasság. Polgárilag s az állam fóruma előtt a felek egymásra nézve felszabadulnak; de egyházilag s a lelkiismeret fóruma előtt kötve maradnak. Polgárilag a férj ismét visszafelődik ifjulegényre és az asszony hajadonná, legyenek bár egy féltuezat gyermekkel megáldva már; de lelkiismeretben maradnak, a mik eddig voltak, hitvestársak. Mily éles ellentétek! Ki fogja azokat összeegyeztethetni? Hol találják majd ezek a szegények azt a lángeszű bölcsét, ki Isten és ember előtt minden kételyt kizáró bizonyossággal s megnyugtató tudomásukra hozza, hogy mik ök tulajdonképpen, ifjulegény és hajadon-e, vagy pedig hitvestársak. Erősen kétlem, hogy az a hazafiság, mely a városház ablakából mosolyog felénk, képes legyen e lángeszű bölcs szerepére sikeresen vállalkozni. Mert akár így, akár úgy szóljon az ítélet, mindig baj lesz belőle. Ha ugyanis „ifju legény és hajadon”-ra szól a bölcs ítélet, ez ellen fellázad a lelkiismeret, mely mögött lángpallossal ott áll a lelkiismeret mindenható Urának fenyegető alakja; ha pedig „hitvestársaknak” deklaráltatnak a felek, akkor ezeknek az állammal, mely ilyenekül őket már el nem ismeri, gyűl meg a bajuk. Az elméket és lelkiismereteket ily kétségbeesítő zavarba ejteni, azokat ily keresztűz közé hajtani, ez volna-e az igaz hazafiság követelménye?

De tegyük fel, hogy találkozik valamely álbölcs, jelentkezzék az bár az illető polgárilag elválasztott felek szenvedélyének képében, a ki a feleket teljesen szabadoknak s új házasság kötésre, természetesen csakis polgári házasság kötésre, feljogosí-

tottaknak nyilvánítja, s ők eszabító szavának engedve, csakugyan új polgári házasságra lépnek, — minő leendő akkor ez az újabb viszonyuk? Minden jóra való ember szemében, ki előtt a vallás szent dolog, nem lesz az egyéb, mint bűnös, botránysos szövetkezés. S ha így, akkor a jóra való emberek hőmérőjén, mely a becsület fokozatait mutatja, ama felek becsülete melyik fokot fogja elfoglalni? A zerusnál alig magasabbat. S a társadalom elemeit egymás iránt ily kényes, feszélyező, elidegenítő helyzetbe sodorni, közéjük a meghasonlás, gyűlölet magvait hinteni, — ez is a haza üdvére szolgál-e, ezt is a hazafiság követelménye?

Mit mondjunk a gyermeknevelésről, a haza érdekeit gyökerekben érintő e fontos feladatról? Minő talajt képes szolgáltani az u. n. polgári házasság e gondos, éber, körültekintő, óvatos figyelmet igénylő kényes növényzetnek? Ha a házastársak a polgári forum által egymástól elválasztván, más polgári házasságra lépnek, mi lesz a köztük felosztott eddigi gyermekeikből? Lesznek apátlan és anyátlan árvák. Van-e szíve annak az embernek, a ki a polgári házasság révén a gyermekeket erőszakkal megfosztani törekszik édes apjoktól és édes anyjoktól? S ha az ilyen szerencsétlen gyermekek lassankint fölnevelkedvén, annak a tudatára ébrednek, hogy az ő apjuk tulajdonképpen nem is az ő édes apjuk, mert az ő édes apjuk az, ki egy asszonytól átellenben lakik, — és hogy az ő anyjuk tulajdonképpen nem is az ő édes anyjuk, mert az ő édes anyjuk az, ki a szomszéd-utczában egy férfival él, holott ők a katekizmusból az tanulták, hogy ez Isten által tiltott, bűnös viszony: ily körülmények közt mily fogalmakat fognak ez ártatlan lelkek igazi és quasi-szüleik tiszteletreméltó voltáról maguknak alkotni, e szüleik iránt mily érzelmek fognak zsenge szíveikben fakadni? S mivel a példa vonz, s pedig annál inkább, ha oly tekintélyes polezról, minő a szülői állás, csillogtatja kápráztató csábjait, lehet-e csodálni, ha egyszercsak a gyermek is a szülői példán indulva, még éretlen korában a testet-lelket hervasztó bűnnek esik szomorú áldozatává?

Talán az ilyen állapotok is a hazafiság követelményei? Hadd férgesedjék, hadd hulljon a magyarság, ugyis sokan vagyunk, — ezt a dalt zengi-e, ti polgári házasság-hűsők, a ti hazafias ajkátok? Vesszen, pusztuljon az ilyen hazafiság a drága véren szerzett magyar haza határaiból!

Ne alakoskodjék azért senki előttünk a hazafiság szent jelszavával, midőn a polgári házasságot hordozza s kínálgatja batyujában.

De, hangzik továbbá felénk onnét a városház felől, a polgári házasság a *szabad-élvűségnek* is követelménye. Nézzünk tehát e jelszónak is egy kissé a szemébe. Mi a valódi szabadélvűség? Ez: „Cuique suum,“ vagyis: mindenkinek jogát tiszteletben tartani, senki jogát nem csorbitani, vagy elidegeníteni, senkit jogainak gyakorlásában nem akadályozni, mindenkinek jogai gyakorlására a szabadságot megadni.

Már most a polgári házasság eszméje megfelel-e e követelményeknek? Kath. hitelv szerint a házasság a Krisztus Urunk által rendelt hét szentségnek egyike, s mint ilyen lényegére nézve kizárólag az egyház jogköréhez tartozik. Hasonlóképp kath. hitelv szerint katolikusok között nincs házasság, ha az nem egyuttal szentség is. Ha már most az állam a polgári házasságot rendeli el, mit cselekszik? Saját jogkörét átlépve, erőszakosan beront az egyház jogkörébe, betolakodik oly szentélybe, melyhez

neki semmi köze, intézkedni kíván oly ügy körül, melyre sem hivatása, sem jogosultsága nincsen. Ez aztán szabadélvűség volna? Zsarnokság ez minden ép eszű ember előtt, nem szabadélvűség. Aztán az állam a mily jogon elkobozhatná az egyháztól a házasság körüli intézkedés jogát, ép oly jogon elkobozhatná a többi szentségek körüli intézkedés jogát is. Hova jutnánk ily „szabadélvű abszurdumokkal?”

A városházi határozat megokolására felhozatik az is, hogy a polgári házasságot a *jogegyenlőségre* fektetett magyar állameszme megszilárdítása is kívánja. Most készülünk a milleniumra, ezredéves ünnepünk, állami életünk méltó megünneplésére. Ezen ezredéves fennállásunkat a haza fölött elviharzott annyi rengető fergeteg és sulyos megpróbáltatások közepett csak a jó véletlennek köszönhetjük, nem a magyar faj hősiességének, szivós életerejének s kitartásának, sem állami intézményeink életrevalóságának. Hogy tehát ezentul a magyar állam fennállása ne a pusztá véletlen szeszélyes kegyétől függjön, hanem hogy ez állam szilárd alapot nyerjen, gondoskodni kell egy oly támasztékról, melyen az bizton nyughatik, bizton minden tomboló vihar ellen. Erre nézve pedig legcélszerűbbnek kínálkozik az a száz év előtt megfaragott, szűette, korhadó tuskó, melynek polgári házasság a neve. Urvendj tehát szép Hunnia, jövőd biztosítva leendő évezredek-ről évezredek-re.

De ha már a magyar állameszme érdekében a polgári házasságot a „jogegyenlőség“ nevében sürgetik önök ott a városházán, miért állanak meg a féluton? Logikájuk fonálán miért nem haladnak tovább is? Mert ha csak a házasság tekintetében akarnak önök az állam polgárai között jogegyenlőséget teremteni, ezzel vajmi kevés szolgálatot tesznek a magyar állameszme szilárdságának. Mert hát a házassági jogegyenlőség mellett menyit jogegyenlőség fog még a haza határai közt fenmaradni! A hány vallásfelekezetre vannak oszolva a hon polgárai, annyiféle jogegyenlőség is fogja őket szétválasztani. Hogy tehát a magyar állameszme megszilárdítása sikeresen legyen eszközölhető, tessék azon fáradozni, hogy a különböző vallásfelekezetek Magyarország határaiból eltűnjenek, hogy az összes honpolgároknak legyen egy hazájuk, egy vallásuk. Ekkor fog a hazában a teljes jogegyenlőség érvényesülni, s a magyar állameszme igazán megszilárdulni, ekkor aztán fel lesznek önök mentve azon haszontalan fáradság alól is, hogy a magyar állameszme alá talpatul azt a polgári házasságnak nevezett ütött-kopott, korhadó tuskót helyezék el.

A t. városi tanács, határozatának értelmétől voltát azon megjegyzéssel is törekszik kimutatni, hogy a kormányelnök nyilatkozatai szerint a kormány a polgári házasságot „a vallásos érzület és hitelvek sérelme nélkül“ kívánja életbe léptetni. Hát önöknek, uraim, azon kérdés eldöntésénél, mi sérti, vagy sem a vallásos érzületet és hitelveket, illetékes forumul az állam kormánya szolgál? Ezt önöktől csodálom. Mert hát kiki tudja, hogy ily kérdésben illetékes szavát hallatni egyedül az egyházi kormányzat van hivatva. Ez illetékes szó fel is hangzott már. Mindenki olvashatta a magyar püspöki karnak a kormányhoz intézett emlékiratában e szavakat: „Oly nyilatkozat, mely azt mondja: mi a hitelveket nemcsak hogy sérteni, de érinteni sem kívánjuk, — el-

lenkezik a polgári házasság természetével, egész lényegével.“ Így hangzik az egyedül illetékes szó!

Mindezeket fontolóra véve, ki óhajthatja még a polgári házasságot? Csakis oly egyén, ki előtt a vallás és haza egyaránt értéktelen portékává silányult. Csak kérdezzünk meg bármely vallásfelekezethez tartozó vallásos embert, kívánkozik-e ő a polgári házasság után? Kell az ördögnek, fogja válaszolni. „A pogári házasság kell az ördögnek“, mondta Trefort, a magyar észjárásu egyenes jellemű miniszter is.

Győr városa t. képviselői, ez legyen a ti jelszavatok is a városi tanács egyházi politikai határozatával szemben!

Aquila.

A komáromi katolikus nagygyűlés.

A vidék katolikus közönségének, értelmiségének érdeklődésével e hó 23-án Komáromban megtartott fényes sikerű nagygyűlés higgadt és mindenkit lebilincselő példás renddel merítette ki tárgysorozatát, és az elért eredmény, mely a gyűlés folyama alatt nyilvánult, őszinte lelkesedés által hatványoztatott, még azoknak elismerését is kivívta, kik akár téves információk, akár egyéb ok miatt e gyűléssel rokonszenvezni hajlandók nem valának.

Ezért csak szánakozó mosolylyal vetjük a feledés fátyolát egynémelyik fővárosi lapnak ily szerű kifakadásai fölé: Minő borzalmas kép az, mely a komáromi nagygyűlésből élénk tárul. Itt már a felekezetek közti egyenjogúság minden intézményének eltörlését követelik, — itt már megtagadják az államnak azt a jogát, hogy a neoktatást vezethesse, előmozdíthassa, sőt ellenőrizhesse, — itt már a leggonoszabb vallásháborút hirdetik a kisebbségben levő egyháziak és felekezetek ellen. — Ha győzelemre jutnának a komáromi felekezeti szenvedélyek, a Kollonich véres korszaka következne a magyar nemzetre, — s hogy nem fog következni, — bizony nem a reakció lovagjain mulik.

Habár a don Quixoteiádot a maga értékénél többre nem méltatjuk, de jövőre ily veres-pótlás látás ellenében ajánljuk tudomásul venni Deák Ferencznek az 1868. október 1. tartott beszédét, melyben azt mondja: „a katolikus autonomia az egész katolikus egyházat illeti, a római katolikus egyház pedig a római katolikus vallást követő egyháziak és világiak összesége, ezen összeségnek van joga az autonómiát megállapítani s annak jogait gyakorolni.“

Egyébiránt visszatérve a gyűlésben történetekre, az ötezer főnyi katolikus közönség Molnár János apátplébános kíséretében tíz órakor a helyszínén megjelent gróf Esterházy Miklós Mór elnököt és gróf Szapáry Lászlót riadó éljenzéssel és tapsal fogadta.

Az elnöki széklet gróf Esterházy Mór elfoglalván, a katolikus kör elénekelt a szózatot, mit a jelen voltak állva hallgattak meg, s az ezt követő éljenzés csillapodtával az elnök a nagygyűlést az Isten áldásának kérésével megnyitotta, kiemelve azt, miként elvhűségünkkel a tizenkilencedik század végén ép oly elszántan és bátran teszünk valásunk mellett tanúságot, mint kilencszázaddal ezelőtt őseink és tizenkilenczettel előbb az első keresztények, kik pillanatig sem haboztak büszkén kimondani, hogy szent vallásunk tanaitól el nem pártolnak.

Egyuttal azon óhajának adott kifejezést, vajha az itt mondottak országszerte visszhangra találának és kívánataink, melyek itt kifejeztetnek, az

irányt jelölnék meg, melyen közös erővel haladnunk és működnünk kell.

A soproni nagygyűlésen a viszontlátás reményével Esztergom város katolikusai nyújtottak alkalmat, hogy sorakozásunk, tömörülésünk érdekében akaratunkat kijelentsük, ma pedig már azon tanácskozhatunk, hogy mit tegyünk ezentul.

Midőn az országszerte hangoztatott panaszokkal szemben meggyőződésünknek adunk kifejezést, az ország nyugalmát veszélyeztető állapotnak meghajolni oly hamar nem akarunk, mert ez az általános vallástalanság! — Látjuk ugyan a vallásos érzület lerombolását, a vallás tanainak mellőzését, — az Isten igéjének helyére a rideg törvény, a rideg állami omnipotentia lép, — a vasárnapi munkaszünet ünneplését kicsapongások váltják fel. A munkást törvényhozásunk alig védi a kizsárolások ellen, a társadalom előtt csak egy czél lebeg, ez a nyereszkedési vágy kilégítése, a pénz, hogy ez mily uton szerezhető, az közömbös. A család-apa és anyja a dicső rendszer előtt meghajolva, kénytelenek közös tűzhelyeiket munka után járás végett elhagyni, csecsemőiket, serdülő gyermekeiket azon intézetekre bizzák, honnét azokat oly felekezet nélküli jelleggel kapják vissza, mely kizárja a család köréből a társadalom e szentélyéből, azon közös érzelmek ápolását, melyek nélkül tehetlenekké válunk az élet viszontagságai ellen.

A vallás helyébe az athéizmus lép és mindjobban elharapódzik az országban az elkeseredés és kétségbeesés hangulata, ezt akarjuk mi ellensúlyozni, ez ellen sorakozni kívánunk, hogy a keresztény szellem, melynek őre anyaszentegyházunk, ismét hassa át mindazon alkotásokat, melyek az állam és a társadalom hatáskörébe tartoznak.

Azzal vádolnak, hogy a tanok, melyek ellen mi küzdeni akarunk, nemzeti követelmények. (Nagy mozgás.) A nyugtalanság, a melyek önökön e szavak hallatára most erőt vesz, és az, hogy mi mindannyian tagjai vagyunk a magyar társadalomnak, a magyar nemzetnek, élénken megczáfolja ez állítást.

Azért haladjunk és működjünk a kitűzött irányban, merítsünk újabb és újabb erőt a tudomány és a hittan kútforrásaiból, ne csüggedjünk, ragaszkodjunk vallásunk tanaihoz és diadalra fogjuk juttatni azon lobogót, melyen e csalhatatlan igéret ragyog: „in hoc signo vinces.“

A hosszan tartó zajos éljenzés elhangzásával Molnár apátplébános emelt szót a már általunk közölt üdvözlések tárgyában.

Azután gróf Szapáry László beszélt a hallgatóságnak gyakran helyesléssel és tetszésével találkozva, e jeles beszédből kímeljük a következőket:

Az egyház és az állam közti béke kérdésének óriási irodalmát érintve, elmondja, hogy a pogány vallások legnagyobb része nemzeti sőt államvallások voltak, mert az államok élén állók eszközül használták fel azokat a nélkül, hogy bennök hittek volna.

Máskép állott a kereszténységgel, a kereszténység megalapítója az élő istenfia az állam hatalom által keresztre lőn feszítve, s tanai a legszigorubb tilalmak ellenére terjedtek, és az államok akarata ellenére Szt.-Péteren és utódain mint egy bevehetlen ormon a martirok vére által összeforrasztott összezuzhatlan tanokból épült azon egyház, a melyet eredménytelenül ostromol 2000 év óta a pogányság, hitetlenség és az államok mindenhatósága utáni egészségtelen törekvés.

Ezután az állam és az egyház szövetkezéséről elmélkedve, e két uralkodó társadalom szervezetét illetően folyamánnyul legelfogadhatóbbnak jelenti ki a „szabad egyház államban“ elvet, de úgy, hogy az egyház az államtól teljesen független legyen a nél-

kül, hogy a két társadalom egymástól el lenne választva.

Ha az egyház és állam viszályban vaunk, mindkét társadalom veszt az erkölcsök romlása, az anarchia veszélyének közeledése által, ezért kell mindkét félnek igyekezni a béke fentartására, mert bármely félnek legfényesebb győzelme is károsabb, mint a legtöbbet engedélyező megegyezés. (Élénk tetszés és éljenzés.)

Erre a nagygyűlés következő határozatban állapotodott meg:

„Mi katolikusok az egyház és állam között békét óhajtunk a kölcsönös méltányosság alapján; mint hivek, megadjuk az istennek a mi istenét; mint polgárok az államnak a mi az államé; mert megvagyunk győződve arról, hogy ha az állam jogkörét túl nem lépi, a polgári s a vallásos kötelességek egymással összeütközésbe soha nem jöhetnek.“

Ezután Sinkó István tisz. kanonok, szanyi esperes értekezett a polgári házasságról: Ha az állam kezébe veszi a házasságot is, bekövetkeztetik az, a mi Lengyelországgal történt, hogy egy idegen államhatalom leigazza, pedig mi azt akarjuk, hogy minden katolikus család oly erős és megbonthatlan legyen, mint Komárom vára. (Zajos éljenzés.)

Szónok indítványára ezen határozati javaslat emeltetett végzéssé:

„Mivel az ugynevezett polgári házasság egyrészt mellözése, másrészt félrelökése az egyházi házassági törvényhozásának és a hitökhöz ragaszkodó katolikusokra nézve sérelmes, egyhangulag elhatározza a katolikus nagygyűlés, hogy a mélyen tisztelt elnökség útján feliratilag fog esedezni ő felségénél, a magyarok fölönt apostoli királyánál, továbbá a nm. főrendi és a m. k. képviselő háznál, hogy e vallástalan eszmének törvénybe iktatását, alkotmányos hatalmukkal megakadályozni méltóztassanak. Ugyanily értelemben esedezik a törvényhozás mindhárom részénél az izraeliták receptiója és a teljes vallás szabadságnak, mint teljesen fölösleges és meggyőződésünk szerint veszelyes újításoknak mellözéseért.“

Rudnay Alajos az 1868: 53. t.-cz. módosításáról, a polgári anyakönyvek mellözéséről szólva, álláspontjának tüzetes és beható részletezése után a nagygyűlés következő határozatot hozta: „Az elnökség útján mély tisztelettel kérelmezi az országos kormánytól, hogy a lelkiismereti összeütközéseket okozó 1890. febr. 26-iki rendelet vissza vonassék, az annak állítólagos alapjául szolgáló 1868: 53. t.-cz. 12. §-a pedig ugy módosittassék, hogy az a szülőknek gyermekeik hitvallását illető, a hitvallásos jelleggel nem bíró államtól teljesen független jogaira nézve sérelmes ne legyen. Hasonlókép esedezik, hogy ugyanazon törvényzikknek az áttéréseket szabályozó 1—7. §-ai ugy alakittassanak át, hogy azok a kath. egyház jogait ne korlátozzák, és 8. §-ának oly értelmezés adassék, hogy az a hittagadásra ösztönül ne szolgáljon. Végre azért is folyamodik, hogy a polgári anyakönyvvezetés behozatala, mint egészen indokolatlan és roppant — de fölösleges — költséggel járó intézkedés elejtessék.“

Mike Károly ügyvéd tartalmas beszédében a katolikus autonomiát tárgyalta és indítványára egyhangulag e határozat keletkezett:

„A nagygyűlés fiui hódolattal föl ir a bibornok hercegprimás ur ő főmagasságához, mint a nagyméltósága püspöki kar fejéhez s a legmelegben üdvözi őt az országos kath. autonomiának, mint a magyar katolikusok jogai és vallásszabadsága létkérdésének életbeléptetésére újra megindított akciója alkalmából alázatteljesen kérelmezvén, hogy azt és pedig a mennyiben csak lehet

képviselési alapon, mielőbb diadalra juttatni méltóztassék.“

Ezután az egyházi énekkar Zasskovszky egyik dalát adta elő, mit élénken megtapsoltak.

Mire Palkovich Viktor a katolikus nevelés és a katolikus egyetem szükségességét tárgyalta. Ez érdemben következő határozat hozott:

„A nagygyűlés egyhangulag elhatározza, hogy tiszteletteljes feliratban felfogja kérni elnöksége útján a törvényhozás faktorát az 1868: 38. t.-cz. olyatén módosítására, mely felhagy az ugynevezett felekezeten oktatás eszméjével, és őszintén a hatáskörében álló minden eszközzel pártolja, támogatja a hitvallásos oktatást.“

Hasonlóképen fiui hódolattal felkéri a bibornok hercegprimás ur útján a nagyméltósága püspöki kart, hogy a katolikus egyetemnek ügyét kezébe venni, s annak mielőbb való megalkotására az összes magyar katolikusok belevonásával országos mozgalmat indítani méltóztassék.“

Ezekután Tomor Ferencz arról értekezett, hogy „mit olvassunk“, dr. Prohászka Ottokár a keresztények szövetkezetéről. Gróf Zichy Vladimír a katolikus összetartásáról szólván, a nagygyűlés egyhangulag elhatározta: „hogy mindazt, a mi a katolikusok összetartását létesíti, fejleszti és biztosítja, mint például városokban a kath. körök, falvakon a kath. olvasó-egyletek; továbbá a községi vagy megyegyűlések, nem különben a politikai választások előtt mindenütt tartandó kath. értekezletek stb., melegen pártolja s e végből fölkeri a mai elnökséget, kegyeskednék egyöntetű eljárás czéljából a komáromi nagygyűlés összes határozatait, és ha lehet az ott elmondott beszédek is hazánk minden plébánosának megküldeni, felkérvén őket, hassanak oda, hogy a mienkhez hasonló nagygyűlések, falvak, városok, vagy megyék szerint országszerte tartassanak s az azokon hozott határozatok — természetök szerint — a király ő felségének, a nm. főrendi és a m. k. képviselőháznak, valamint a nm. püspöki karnak megküldessenek.“

Még gróf Majláth Gusztáv beszédében az asszonyok hivatásáról emlékezvén, — mire Molnár János apátplébános hálás szívvél a résztvevőknek köszönetet nyilvánítva, a nagygyűlés délután 2 óra 45 perczkor véget ért.

A győri katolikus hitközség önkormányzatának alapszabályai.

(Folytatás.)

A megválasztottak az egyháztanács közgyűlésén a következő fogadalmat teszik le: „Én N. N. becsületszavamra fogadom, hogy mint az adó-kivető (adófelszólamlási) bizottság tagja, katolikus hitsorsosaimat terhelő adó kivetésénél lelkiismeretesen, érdek- és személyre való tekintet nélkül fogok határozni és eljárni.“

A felszólamlási bizottság elnöke az önkormányzat egyik elnöke, az adó-kivető bizottság elnökét a nagygyűlés ugyan egy évre megválasztja, határozat hozatalára az adó-kivető bizottságnál legalább öt, a felszólamlásnál legalább hét tagnak jelenléte szükséges, véleményegységénél az elnök kimondja a határozatot, nézeteltérés felmerültével az osztályba sorolás titkos szavazattal állapítatik meg, egyenlő szavazat esetén az illető az adóztatás enyhébb osztályába sorolatik.

Az adó-kivető bizottság megválasztása után 15 nap alatt megalakulván, elnöke átveszi az önkormányzat elnökségétől az adókötelezettek névsorát, ezt a bizottság átvizsgálja — és ha egyes adózó kimaradt volna, ennek nevét bejegyzzi; a kiigazítás megtörténvén, adósorozati munkáját minden egyes adózóra, ekép a felszólamlási bizott-

4.

sági tagokra nézve is, — kivéve mégis saját bizottsági tagjai adóztatását, — a második 15 nap alatt megkezdvén, ezt szeptember hó 30-ig bevégzi, az elkészített kimutatást elnök s tagjai által aláírottan az önkormányzat elnökének, az adókötelezettek névsorával együtt átadja.

Az adókövető bizottság tagjainak adó osztályba sorozását az adófelsőzamlási bizottság teljesíti.

Sem az adókövető bizottság sem a felszámolási bizottság tagjai részt nem vehetnek saját, úgy egy unokatestvérig családjuk tagjainak megadóztatásában.

Az adósorozás 20. osztályban történik és pedig: az 1-ső oszt. 100-szoros, a 11-ik oszt. 20-szoros, a 2-ik „ 80 „ a 12-ik „ 15 „ a 3-ik „ 65 „ a 13-ik „ 12 „ a 4-ik „ 55 „ a 14-ik „ 9 „ az 5-ik „ 50 „ a 15-ik „ 7 „ a 6-ik „ 45 „ a 16-ik „ 5 „ a 7-ik „ 40 „ a 17-ik „ 4 „ a 8-ik „ 35 „ a 18-ik „ 3 „ a 9-ik „ 30 „ a 19-ik „ 2 „ a 10-ik „ 25 „ a 20-ik „ 1 „

egységet fizet azokból, mely a közgyűlés által megállapított évi adó utján beszédendő összeg kiegyenlítésére szükséges.

Az egység pedig következő módon számítatik ki:

Az egyes adózók az adókövető bizottságnak legjobb meggyőződése szerint a tenebbi husz osztályba soroztatnak, — minden egyes osztálynak besorozott adózói száma azután az osztály hány-szorosával szoroztatván, az így nyert összegeknek összeadásából kitetsző összeg lesz az osztója a közgyűlés által megállapított elosztandó összegnek, ezen elosztás azután kiadja azon egységet, a mit minden egyes adózó osztálybasorozásának hányszorosával szorozván, adóztatását megtalálja.

Megtörténvén az osztálybasorozás, minden egyes adózónak a következő értesítvény kézbesítettik.

T. értesítettik, hogy az adókövető bizottság által az adókötelezettek . . . ik osztályba soroztatott, — ekép adója mintegy . . . frt . . . kr. leend, — netáni felszámolását f. hó . . . ig az önkormányzat irodájában bejelentheti. Kelt . . . aláírás.

A felszámolási bizottság a felszámolások beadására kitűzött határidő után nyolcz napra üléseit megkezdi s vélemény eltérés esetén az osztályba sorozást szintén titkos szavazat utján állapítja meg, a felszámolási bizottság határozata ellen jogorvoslat közbe nem vehető.

Ugy az adókövető, mint a felszámolási bizottság tagjai saját adójuk kivétele ellen az egyháztanács közgyűléséhez folyamodhatnak fel, — mely esetben a közgyűlés adójuknak osztályba sorolása felett szintén titkos szavazattal dönt.

Az adókövetés jogerőre emelkedtével egyénileg elkönyveltetik és a beszédést a hitközség saját közgeivel foganosítottatja.

17. §. A hitközségnek világi és egyházi elnökei együttesen képviselik a hitközséget hatóságot és magánosok irányában, egybehívják a köz — úgy iskolaszéki — és gazdasági választmányi gyűléseket — ezeken elnökölnek — meghatározzák a tanácskozás alá veendő tárgyak sorozatát, vezetik a felmerülő vitalközléseket, felügyelnek tanácskozásnak ügyrendnek betartására, és a vita bezártával a tisztviselőkben idősebb kimondja a határozatot, — ellenőrzi a jegyzőkönyv vitelét, örökölnek a hitközség összes vagyona — továbbá az alapszabályok — és egyéb szabályrendeletek szigorú megtartása, a határozatok végrehajtása, vagy a tisztviselők eljárása, és képessége felett, — a pénztárt — úgy a hitközségnek leltározott egyéb ingó — és in-

gatlan vagyonát — előleges bejelentés nélkül a főgondnok, gazdasági választmányi két tag, és egyik jegyző, — jelenlétében félévénként legalább egyszer megvizsgálják, teljesítik a hitközség, illetve egyház — tanács részéről szükséges aláírásokat.

Az elnököket akadályoztatásuk esetén helyettesítik az alelnökök, kik ez esetben hasonló hatáskörrel bírnak.

(Vége köv.)

Karczolat.

A tanács bizalmi indítványa.

— Satirico-politikus bizalmi óda prózában. —

Óh tanács! dicsőséges tanács! Te a város ügyeinek rendezője, a közügyeknek magas bölcseségű vezetője, az ország dolgainak helyes iéletű megfigyelője, ki bizalmat szavazol a ministerium egyházpolitikájának, mielőtt csak láttad volna, mielőtt csak fogalmad volna is arról, a mihez hozzá szólsz. Téged illet a dicséret és magasztalás.

Mint Chateaubriand mikor a Thermopylét meglátta, háromszor Leonidas nevet kiáltotta: méltó csudálkozással kiáltok feléd, olvasva vaktába induló, látatlanba bizalmat szavazó határozatodat.

A világtörténelemben csak két hasonló példát talállok, melyhez a tanácsnak alapos körültekintéséről tanuskodó határozata méltóan sorakozik. Az egyik a „Költő házassága“ vigjátékban, Gaston urnak, az utczaseprőnek szerepe, ki az egyik jelenetben fellépve, ezzel kezdi beszédét: „Ez kell nekünk“. Lessage ur Lőzbeszól: „Mi kell nektek?“ — Gaston: „Mit tudom én? a szomszédok azt mondják ez kell nekünk, én is azt mondom; bizonyosan igazuk van“. — Lesage: Miben van igazuk?“ — Gaston: „Mit tudom én?“ — Ime épen így, a prudens et circumspectus senatus kijelenti, hogy a kormány egyházpolitikája a liberalizmus és hazafiság követelménye. Miért? — mert így mondják ezt némely újjak s így mondták ezt némely szomszédok.

Dicsőség érte a mély tudásu s nagy megfontolásu tanácsnak s majd vele szavazó párthiveinek!

A másik hasonló példát csak az ó korban találjuk fel, a nagy Midas király idejében, kinek fáleit Apolló szepen meghuzogatta, hogy oly nagyok lettek, mint egy bizonyos állat. Történik vala, hogy egykor Apolló és a satyr Pan koncertet rendeznek. Apolló isteni lantján, tiszta hangokkal gyönyörű dalt játszik, Pan pedig nád- és bürök-sipokkal fülrecsegető lármát üt, a bölcs és zeneértő Midas király őt itéli győztesnek, amiért Apolló kegyes czírozgatásban részesíti.

Fel a liberálizmussal! pusztuljon a klerikalizmus, ultramontanizmus, meg a többi nem létező szörnyű — izmus! hangzik a kormány egyházpolitikájának recsegő muzsikája. S rekedt fülek nem hallják meg a tiszta hangot, homályos elmék nem értik az okos szót, csak ezt a recsegő muzsikát. Magasztalás az egyházpolitikával foglalkozó tanácsra bölcs Midas király követőjére! Méltóbbat keresve sem találhatnék, kit ez ódával megeczírogassak!

Anonymus poeticus.

KÜLÖNFÉLÉK.

A komáromi bankett.

A komáromi kath. nagygyűlést 250 teritékű díszebéd követte, melyen megjelentek az arisztokratia köréből: Herczeg Odeschalchi Livius, gróf Esterházy Miklós Móricz, gróf Szapáry László, gróf Pongrácz Ágost, gróf Zichy Gábor, gróf Zichy Vladimir s a vidékről több előkelő egyházi és világi férfiú. Az első felköszöntőt gróf Esterházy Miklós Móricz mondotta a pápára, a magyar királyra és uralkodó házra és a hercegprimásra. Érdekes volt a 2-ik felköszöntő, melyet Mike Károly mondott a nagygyűlés világi elnökére, gróf Esterházy Miklós Mórra, mely pohárköszöntőből kivethető volt a felelet a székesfehérvári protestans nagygyűlés alkalmával Eötvös Károly által mondott pohárköszöntőre. A felelet körülbelül a következő volt:

Nem rég egy tekintélyes felekezet tekintélyes tagja az általa mondott pohárköszöntőben kősziklához hasonlította a hazát, melyen a protestantizmus mint sas ül és a sást körül vijjogják a fekete madarak, — de a sas bátor és a szikla erős. — Ugyanezen pohárköszöntőbe beszöve volt még az is, hogy akik a kormány egyházpolitikáját támadják, azok az alkotmányt támadják meg.

Ezen pohárköszöntőben az önbírálat két irányu volt, az első irány nagyon merész, mert a honfísiságot a protestantizmusnak vindikálja, — a második irány éle magára az önbírálóra pattan vissza; mert hiszen azok a fekete madarak ringatták bölcsességében a hazát, amikor a sas még tojásában sem létezett és mert nem jól áll az alkotmány támadását panaszolni annak, ki a kormányt mindenben a legnagyobb vehemenciával támadja meg, csak nem akkor, ha katolikus kérdés vagy érzületről van szó. — Mi katolikusok szívünkbe vessük a hazaszeretetet és nem szánkon lebegtetve hordjuk stb. stb. A pohárköszöntő befejező része visszapillantást tesz a gróf Esterházy-család multjára és levonja a consequentiát ennek méltó tagjára, ki az Isten imádatát, a hazaszeretetet a király iránti hűséggel olyan szépen összeegyeztetni tudja.

Felköszöntőt mondott még Molnár János apátplebános a nagygyűlésben részt vett arisztokrátiára; Pechata Antal a nagygyűlés szónokaira; Rudnay Alajos Komárom katolikusaira; Baky István Győrből a kath. összetartásra; Korn János Győrből a győri püspökre; Hajts János plebános Pechata A. és Mike K.-ra stb. stb.

Felhívás!

Győr sz. kir. város katolikus közönségéhez.

Tisztelt Hitsorsaink!

Kellő tájékozás végett köztudomására hozom, hogy az iskolai önkéntes megadóztatás ügyében beadott felszámolások az adófelsőzamlási bizottságunk már letárgyalta, s határozatát a hitsorsaink áldozatkészségére utaló felszólítás kíséretében a felszámoló feleknek már megis küldötte; s ennek alapján az ekként megállapított önkéntes adótételek beszédése iránt a nagyválasztmányunk által szabályozott intézkedéseket megtettem.

Tiszti kötelességemnek ismerem ezuttal tisztelt hitsorsainkat értesíteni, hogy az önkéntes adótételek beszédésére városrészenként külön megbízottakat rendeltünk ki, akiknek kezéhez a fizetések az elnöki és pénztárosi aláírással ellátott hivatalos bárca-nyugták kézbesítése mellett teljesíthetők.

Együttal újra felhívom becses figyelmüket, hogy az önkormányzati testületünk rendes bevételei által nem fedezett iskolai fentartási szükségletre megszavazott önkéntes megadóztatás keresztülvitelénél kiváló erkölcsi súlyt fektettünk tisztelt hitsorsainknak áldozatkészségére és a vezetésünk alatt álló népoktatás ügyének nagy fontosságát kellően méltányolni tudó nemes lelkesedésükre és áldozatkészségükre hivatkozva újra felkérem tisztelt hitsorsainkat, hogy önkéntes adományait leróni és a kerületi megbízottak kezéhez lefizetni sziveskedjenek.

Rójjuk le ezen önkéntes adónkat és adományainkat azon nemes tudattal és főlemelő önérzettel, hogy ezen adónkat az édes hazánk és anyaszentegyházunk testvériesen összeépült intézményeinek sarkalatos alapzatát képező népnevelés szent oltárára áldozzuk! Győrből, 1892. ápril 27-én. A győrvárosi róm. kath. isk. önkormányzati testület nevében. Baky István, önkorm. elnök.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:

KRISZTINKOVICH EDE.